

GELOVEN & GOED LEVEN

ZEVEN

.nederlandsdagblad

TREND

WAAROM
GEMEENTEN
STEEDS MEER
DOEN OM
SCHEIDINGEN TE
VOORKOMEN

PAGINA 8

Beeld: ND / Michiel Huige

TREND

Na de komst van ons tweede kindje werd het te druk voor mijn man. Daarmee werden ook de verschillen duidelijk tussen onze persoonlijkheden', vertelt

Gerrie (37) in *Scheiden zonder Schade*, een folder voor gemeenten over relatie- en scheidingsbeleid.

Het stel kampte bovendien met schulden, wat de spanningen alleen maar groter maakte. Op hulp van familie kon het koppel niet rekenen; die woonde ver weg. 'Ik had het gevoel overal alleen voor te staan', zegt Gerrie.

Wat moest ze allemaal regelen en afspreken met haar man, nu hun relatie niet meer te redden leek? Ze overzag het niet. 'Hoe zou mijn financiële situatie eruitzien na de scheiding? En hoe zou het gaan met onze oudste dochter, die slecht tegen veranderingen kan?'

Scheidingen stellen niet alleen gezinnen, maar ook gemeenten voor uitdagingen. Elk jaar maken tienduizenden kinderen mee dat hun ouders uit elkaar gaan (zie toelichting). Als deze kinderen in de knel komen, zijn gemeenten wettelijk verplicht zorg te bieden.

Ook raakt de overheid financieel betrokken, bijvoorbeeld bij het toekennen van bijstand of het regelen van betaalbare huisvesting. Het voorkómen van die kosten bespaart gemeenten veel geld. De afgelopen jaren groeide het gevoel van urgentie om hier iets aan te doen.

Te weinig hulpverleners

'De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft in 2020 becijferd dat een complexe scheiding de overheid gemiddeld al gauw 38.000 euro kost', zegt Yvonne Beckers van EFT Nederland. Deze organisatie helpt gemeenten met relatie- en scheidingsvraagstukken.

Het is volgens haar niet alleen het kostenplaatje dat gemeenten in beweging zet. 'De wachtlijsten bij therapeuten zijn enorm, terwijl er te weinig hulpverleners zijn. En relatietherapie kost al gauw 125 euro per uur. Dat kan niet iedereen betalen.'

Beckers ziet daarom meer in een 'preventieve aanpak', waarin meer mensen tegelijk geholpen worden. Met de Emotionally Focused Therapy (EFT) biedt haar organisatie een aanpak om dit soort scheidingen te voorkomen.

'De nood is hoog: ruim een op de drie relaties eindigt in een scheiding. Relatiebeleid raakt aan de kern van het dagelijks leven. Relaties zijn vaak de plek waar stress ontstaat, maar ook waar die wordt opgevangen. Als het daar misgaat, werkt dat onmiskenbaar door in gezondheid, opvoeding en financiën.'

Geen actief beleid

Tussen 2018 en 2022 draaide het landelijke programma *Scheiden zonder Schade*, een initiatief van de VNG en de ministeries van Volksgezondheid en Justitie. Het gaf gemeenten een stevige steun in de rug om beleid te maken dat de schade voor kinderen en ouders bij complexe scheidingen beperkt.

Het programma bood praktische tips, zoals een onlineplein met scheidingsinformatie en de inzet van gezinsvertegenwoordigers om scheidingsprocessen te begeleiden. Toch valt de invoering van concreet beleid nog tegen. In 2021 had slechts 7 procent van de gemeenten een aanpak ingevoerd (acht van de 114 onderzochte gemeenten). Vier jaar later, in 2025, is er enige vooruitgang: ruim een kwart van de gemeenten heeft nu een concrete aanpak (42 van de 153 onderzochte gemeenten).

Toch heeft het merendeel nog steeds geen actief beleid; vooral kleinere gemeenten lo-

pen achter, signaleert onderzoeksbureau Significant Public.

Een concreet voorbeeld van gemeentelijk beleid is EFT, ontwikkeld door de Canadese psycholoog Sue Johnson. De therapie is verwerkt in het – online, fysiek of in een combinatie van beide te volgen – trainingsprogramma *Houd me Vast*.

'Het werkt preventief en zorgt ervoor dat stellen minder ruzie maken en zich meer verbonden voelen. Na de scheiding kun je EFT gebruiken om conflicten rond bijvoorbeeld een omgangsregeling te verminderen en om achteraf beter te begrijpen waar het misging', zegt Beckers.

EFT Nederland leidt gemeentemedewerkers in een halfjaar op, zodat ze het programma kunnen begeleiden. De aanpak is erop gericht dat partners gaan begrijpen waarom ze reageren zoals ze reageren.

'Het probleem is dat ruziënde partners op elkaars gedrag reageren, zonder de onderliggende patronen te zien', legt Beckers uit.

'Laatst sprak ik een stel dat regelmatig ruzie had. Hij trok zich terug, omdat hij zich niet gezien voelde; zij vuurde steeds meer vragen op hem af, omdat ze zich eenzaam voelde en erkenning zocht. In de therapie leerden ze hun gevoelens uit te spreken. Dat gaf veel meer verbinding. Pas als dat begrip er is, kun je weer gaan bouwen.'

Hoger rapportcijfer

Houd me Vast wordt inmiddels gratis aangeboden in vier gemeenten: Enschede, Gouda, Bodegraven-Reeuwijk en Eindhoven. 'Daarnaast zijn we met zestien gemeenten in gesprek', vult Beckers aan.

Internationaal onderzoek over de afgelopen veertig jaar toont aan dat 86 procent van de stellen hun relatie dankzij EFT significant verbeterde, en 70 procent volledig herstelde.

In Eindhoven, dat sinds 2023 met EFT werkt, steeg het cijfer dat deelnemers aan hun relatie gaven, van 4,8 naar 7,1.

'We stonden op het punt om uit elkaar te gaan, onze kinderen hadden te veel last van onze ruzies', vertelt een deelnemend stel. 'Geld voor relatietherapie hadden we niet. Dankzij de gratis training voelen we ons nu meer verbonden.' Een ander: 'Ik had niet verwacht dat ik in zo korte tijd mijn partner meer kon leren kennen.'

Of die hogere relatietevredenheid daadwerkelijk leidt tot minder jeugdzorg of minder scheidingen, is nog onduidelijk. En dát willen gemeenten weten.

Hiervoor loopt momenteel een onderzoek, bevestigt Beckers.

Wat betekent zo'n training concreet voor een stel? Olivia van der Kamp (38) – vanwege privacyredenen niet haar echte naam – volgde afgelopen maand met haar man de *Houd me Vast*-training. Het stel is zestien jaar samen en heeft twee jonge kinderen. Zoals in elk gezin is er bij hen ook wel eens gedoe tussen ouders, erkent ze. 'Je ziet dat terug in gedrag van kinderen: zij spiegelen

Waarom gemeenten zich bemoeien met bekvechtende ouders

Kinderen met buikpijn die niet naar school willen. Ouders die blijven strijden over omgangsregelingen. Een scheiding lijkt een privézaak, maar de gevolgen zijn dat zelden. Mag een overheid zich bemoeien met (complexe) scheidingen? Steeds meer gemeenten vinden van wel en bieden hulp. Hoe doen ze dat? En werkt het?

HANS - LUKAS ZUURMAN

Beeld: ND / Michiel Huige

TREND

je als ouders.' Olivia en haar man merkten onlangs dat ze 'tropenjaren' achter de rug hadden in de zorg voor hun kroost. 'Zwemles, sportclub – die hele ratrace, waarin je meer manager dan partner bent, zorgde ervoor dat wij elkaar een beetje uit het oog verloren.'

Het leidde tot onbegrip, omdat ze elkaar niet altijd konden geven wat de ander nodig had. Het stel besloot mede daarom de training te volgen.

'Ik vond het wel spannend om in zo'n groep over onze relatie te praten. Voor je gevoel hang je de vuile was buiten, maar de groep was veilig en ik merkte dat ik niet de enige was. Je deelt wat je wilt delen; verder ben je vooral zelf en samen bezig met het cursusmateriaal.'

De training heeft Olivia en haar man nieuwe inzichten opgeleverd. 'Ook al is er chagrijn over de vaatwasser, ik weet nu hoe ik me moet blijven verbinden, door meer te focussen op wat er onder een opmerking of

gedrag zit. Er is dankzij de trainingen meer rust gekomen in ons gezinssysteem.' Dat gemeenten zulke hulp gratis aanbieden, begrijpt ze: 'Als het thuis goed gaat, gaat de rest ook goed. Via de gemeente is het voor iedereen toegankelijk, want niet iedereen kan zo'n training betalen.'

Schade voor kinderen

Het Nederlands Jeugdinstituut (Nji) wijst erop dat EFT in het buitenland te boek staat als 'een effectieve methodiek'. *Houd me Vast* wordt momenteel door een onafhankelijke commissie beoordeeld, of het een effectieve jeugdinterventie is, meldt Nji-woordvoerder Carine Portengen.

Het instituut wijst ook op alternatieve programma's, zoals *Kinderen uit de Knel* (groepsbehandeling voor kinderen met vechtscheidingen) en *SCHIP* (rouwverwerking bij scheiding).

■ LEES VERDER OP PAGINA 10

'Voor scheidingsadvocaat is er geld, voor relatietherapie niet. Dat is vreemd.'

30.000

Bijna 30.000 stellen – getrouwd en geregistreerd opgeteld – gingen in 2024 uit elkaar, blijkt uit de laatste cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Dat is vergeleken met een jaar eerder een stijging van bijna 1600.

TREND

■ VERVOLG VAN PAGINA 9

‘We weten dat aanhoudende strijd van ouders kinderen schaadt’, licht Portengen toe. ‘Daarom is het belangrijk dat er zulke programma’s worden aangeboden. Meer begrip tussen ouders heeft een positieve invloed op kinderen.’ Volgens het Nji is het logisch dat gemeenten actief hulp bieden. ‘Relatieproblemen zijn privé, maar de overheid heeft een rol zodra ze een bedreiging vormen voor het welzijn of de ontwikkeling van kinderen.’ Minder jeugdzorggebruik hangt niet alleen af van gezonde ouderrelaties, meent ze. ‘Ook de mate van armoede, bestaanszekerheid en de woonomgeving bepalen of kinderen veilig kunnen opgroeien.’

Voortdurende machtsstrijd

Hoe beleid er in de praktijk uit ziet, verschilt sterk per gemeente. De gemeente Gouda behoort tot de koplopers in een breed aanbod van relatie- en scheidingshulp. Wethouder Anna van Popering-Kalkman kent de praktijk uit haar tijd als familierechtadvocaat. ‘Ik had ooit een gesprek met ouders waarin de ene ouder heel boos was dat de ander hun kind had verteld dat Sinterklaas niet bestond. Die ouders zaten voortdurend in een machtsstrijd, en het kind is dan de dupe. Heel schrijnend.’ Sinds 2022 is ze met zulke vraagstukken bezig als wethouder sociaal domein. Gouda investeert in een combinatie van online-informatie (*Scheidingsplein*), ouderbij-

eenkomsten, begeleiding vanuit Villa Pine-do (ervaringsdeskundigen praten met kinderen en ouders) en relatietrainingen (*Houd me Vast*). Ook is er sinds vorig jaar een speciaal Relatie- en Scheidingsteam, waarin leden zijn opgeleid tot systeemtherapeutisch medewerker. ‘We hebben vorig jaar achttien gezinnen geholpen.’ De capaciteit voor Houd me Vast is verdubbeld: jaarlijks kunnen nu 48 stellen meedoen. ‘De vraag is groot.’

Investering terugverdienen

De totale investering van Gouda in aanpak van relatie- en scheidingsproblemen voor drie jaar is acht ton. Jaarlijks gaan in de stad zo’n 150 gezinnen met kinderen uit elkaar, wat – op basis van landelijke cijfers – in circa 30 gevallen complex verloopt. Dus als een complexe scheiding een gemeente gemiddeld 38.000 euro kost, is Enschede er jaarlijks 1,1 miljoen euro aan kwijt. ‘Als we zes complexe scheidingen per jaar kunnen voorkomen, verdienen we de investering al terug’, zegt Van Popering-Kalkman. ‘Maar belangrijker: we voorkomen dat kinderen de dupe worden van ruziende ouders. Daar gaat het om.’ Gouda overweegt een proef te starten om relatietherapie te betalen voor mensen die leven rond bijstandsniveau. Dit voor het geval dat nodig is als aanvulling op het gratis *Houd me Vast*-programma. ‘De overheid betaalt wel de kosten van een scheidingsadvocaat, als je arm bent, maar niet van relatietherapie om problemen op te lossen; dat is vreemd. Daarom denken wij erover om dat wel te doen’, verklaart

Van Popering-Kalkman. Een besluit volgt voor de zomer. Ook Enschede zet sinds enige tijd in op preventie, via het zogeheten Familiehuis. Wijkteams, consultatiebureau, GGD, verloskundigen, kinderopvang en welzijnswerk werken in de wijk letterlijk samen onder één dak om opvoed- en relatievragen te beantwoorden. *Houd me Vast*-trainingen zijn hier sinds begin dit jaar beschikbaar, vertelt Manon Elzinga, projectleider relaties en opvoeden. ‘Door de samenwerking in het Familiehuis hebben we korte lijnen. Ouders raken vertrouwd met het centrum, waardoor ze sneller zaken bespreken.’ Het was de wijkcoaches opgevallen dat kinderen regelmatig met onverklaarbare buikpijn naar school gingen, of zich bij thuiskomst isoleerden op hun kamer. ‘Eerst dachten we: dat kind heeft begeleiding nodig. Maar het systeem thuis bleek het probleem. Ouders die ruziën, daar reageert een kind op.’ Het aantal scheidingen in Enschede bereikte vorig jaar met 239 gescheiden vrouwen en 216 mannen het hoogste punt sinds 2020, becijferde het Centraal Bureau voor de Statistiek. ‘Een op de zes kinderen uit die gezinnen krijgt daarom hulp; landelijk is dat een op de zeven.’ En ook hier geldt: de gemeente draait op voor de kosten.

Aha-moment

Om relaties te helpen verbeteren bekeek Enschede diverse methodes. ‘Uiteindelijk kwamen we uit op *Houd me Vast* van EFT, omdat de theorie over hoe je gehecht bent en hoe je daardoor reageert, fantastisch aansluit op waar ouders behoefte aan blijven hebben. Die beleven echt zo’n ‘aha-moment’ als ze zien welke patronen schuilgaan achter bepaald gedrag.’ Als voorbeeld noemt Elzinga de eenzaamheid die sommige moeders na de geboorte van een kind ervaren. ‘Zij hebben het gevoel dat ze het allemaal alleen moeten doen. De partner heeft weer zijn werk. Dan komt de vraag: “Hé, ben jij er wel voor mij?”’ De laagdrempeligheid werkt, hoopt ze. ‘Mensen kunnen al naar ons toe komen als er nog niet iets groots speelt; zo hopen we erger te voorkomen.’

Al bij de geboorte

De doelgroep bereikt Enschede vooral via het netwerk van professionals. ‘De wijkteams, verloskundigen, consultatiebureau, de GGD – zij zijn de voelsprietten’, aldus Elzinga. Maar in elke gemeente is de populatie weer anders; de aanpak vraagt om maatwerk, benadrukt ze. ‘Het is geen pakketje dat je zomaar uitrolt.’ Ze pleit ervoor dat scholen veel meer aandacht gaan geven aan gezonde relaties en hechting. ‘Als je gaat samenwonen en kinderen krijgt, denken we vooraf vaak niet na of we daar wel de juiste vaardigheden voor hebben. Mijn droom is dat ouders bij de geboorte van hun kinderen al horen over de gratis *Houd me Vast*-methode in het Familiehuis.’

INFO

Scheiden in Nederland: de cijfers

Bijna 30.000 stellen – getrouwd en geregistreerd opgeteld – gingen in 2024 uit elkaar, blijkt uit de laatste cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Dat is vergeleken met een jaar eerder een stijging van bijna 1600, volgens het CBS een inhaaleffect na de coronapandemie. Tijdens de lockdowns werden er fors minder relaties ontbonden, legt CBS-hoofdsocioloog Tanja Traag uit. ‘Waarschijnlijk is dat omdat procedures moeilijker in gang te zetten waren en verhuizen lastig was.’ De langetermijntrend voor ontbonden huwelijken en geregistreerde partnerschappen laat sinds 2014 – toen de piek op ruim 37.000 lag – juist een daling zien. Maar dit betekent niet dat partnerrelaties in het algemeen stabiel zijn geworden, blijkt uit CBS-onderzoek in 2022 naar scheidingstrends. Trouwen is de afgelopen decennia minder populair geworden. Stellen kiezen vaker voor ongehuwd samenwonen zonder registratie. Stabiel blijkt die vorm zeker niet altijd: ouders zonder officiële verbintenis scheiden ongeveer twee keer zo vaak als ouders die bij de geboorte gehuwd waren. 16,2 procent gaat uit elkaar binnen zes jaar, tegen 7,9 procent bij gehuwde ouders en 10,4 procent bij ouders met een geregistreerd partnerschap. De groep die voor trouwen kiest, is van samenstelling veranderd, concludeert het CBS. Vooral stellen die al een stevige basis hebben, trouwen: hetzij na een succesvolle periode van samenwonen, of omdat ze de keuze voor een huwelijk vanuit hun achtergrond met traditionele gezinswaarden belangrijk vinden. Voor kinderen heeft een scheiding direct gevolgen. Het CBS becijferde dat in 2023 bijna 43.000 kinderen hun ouders (gehuwd, geregistreerd of niet-geregistreerd) uit elkaar zagen gaan. Bijna een kwart van alle minderjarige kinderen woont niet bij beide ouders. In de meeste gevallen komt dit door een scheiding.